

Riddarhuset i Stockholm

Återutgivning av text från 1868

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Skildring
av Riddarhuset
– Återutgivning av text
från 1868

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-375-3

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av Stockholms äldsta och mest klassiska byggnader – Riddarhuset.

Den korta texten innehåller framför allt fakta om själva byggnaden och dess olika arkitektur-element. Du får också veta vad byggnaden användes till i mitten av 1800-talet.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1868 i tidskriften ”Nordiska taflor. Pittoreska utsigter från Sverge, Norge och Danmark. Tredje bandet” med rubriken ”Riddarhuset i Stockholm”. Texten och illustrationen publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Skildring av Riddarhuset år 1868

Den här texten publicerades ursprungligen år 1868 i tidskriften "Nordiska taflor. Pittoreska utsigter från Sverige, Norge och Danmark. Tredje bandet" med rubriken "Riddarhuset i Stockholm". Texten och illustrationen publicerades anonymt.

Genom sin ålder, sitt utseende och sina historiska minnen intager Riddarhuset i Stockholm en plats, som ställer det i jembredd med Nordens förnämsta byggnader. Det uppfördes 1648—1670 efter ritning af Simon de la Vallée på en tomt, som Ridderskapet och Adeln för detta ändamål inköpt af Rikskansleren Axel Oxenstjerna. Huset har två våningar med höga, fyrkantiga fönster, samt en vindsvåning. Ytterväggarne äro af tegel, orappade; taket, halfhvälfdt i två afsatser och täckt med koppar. Från den höga stenfoten upp till taklisten resa sig hvita, korintiska pelare, som uppbära ett entablement, öfver hvars midt höjer sig en tresidig fronton. På afsatsen af denna äfvensom vid begge ändarne af basen samt å taket stå allegoriska bronsfigurer, och de fyra skorstenarne i hörnen af den öfre takafsatsen ha form af troféer, öfverst slutande med bomber, hvarur

förgyllda lågor uppstiga.

Utefter taklisten läses följande på latin affattade inskriptioner, hvilka här återgifva i öfversättning:

På södra sidan: Genom rådighet och vishet. Genom förfädrens lysande exempel. Genom mod och lyckliga vapen.

På vestra sidan: Utan försynens bistånd är ingenting lyckosamt.

På norra sidan: Försigtighet, en helig mur, hvarken faller eller må svikas. Medborgarnes tapperhet, rikets förnämsta grundval.

På östra sidan, åt Rådhuset: Det är skönt och ärofullt att dö för fäderneslandet.

Öfver porten åt torget står äfven ett tänkespråk: *Arte et Marte*; men hvad författaren menat härmed, är svårt att säga.

Af byggnadens inre förtjenar stora Riddarhussalen synnerligast uppmärksamhet. Plafonden i denna sal är dekorerad af Ehrenstrahl och utgör ibland de mest berömda målningar, som konstnären frambragt. Väggarna intagas af samtliga på riddarhuset introducerade grefliga, friherrliga och adliga ätters sköldemärken, och i fonden under taklisten sitter Wasaättens vapen, en svart vase i guldfält. Samma tycke för tänkespråk på latin i guldskrift röjer sig här som utanpå huset; sålunda läses i fonden ofvanom Wasavapnet: *Salus populi, Suprema lex æsto* (folkets väl vare högsta lagen); midtemot i andra ändan af salen: *Pro patria et libertate* (för fäderneslandet och friheten); och i salens fyra hörn: *Pie & sincere* (fromt och uppriktigt) — *Juste & moderate* (rättvist och fogligt) — *Provide & concorditer* (försigtigt och enigt) — *Sapienter & fortiter* (vist och modigt).

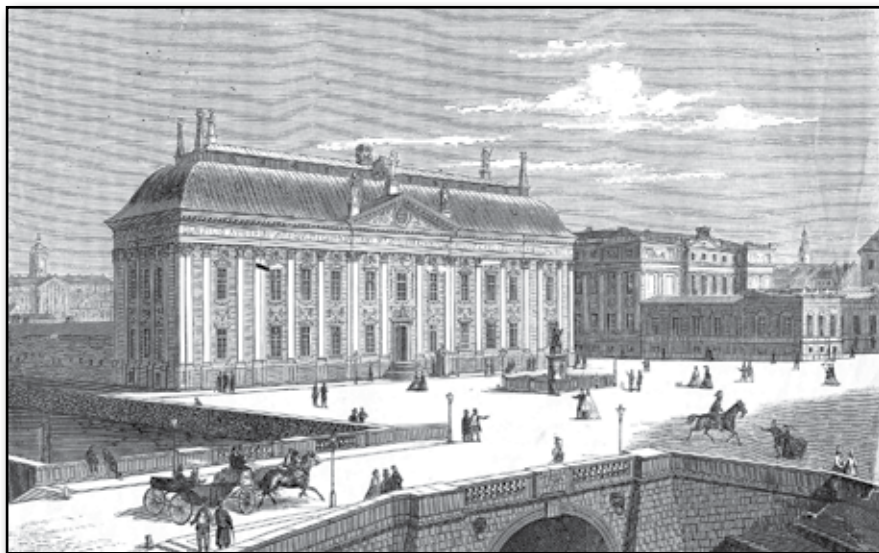
I den s. k. *Secreta-Utskotts-salen* i bottenvåningen finnas porträtterna af samtliga landtmarskalkar från 1627 till 1810, med undantag af ett enda, hvilket borde föreställa Grefve Charles Emil

Lewenhaupt, som halshöggs 1743.

Arkivet, beläget i öfre våningen, har ett rikt förråd af handlingar rörande svenska riksdagarnas historia, äfvensom stamtaflor öfver alla lefvande och utslocknade adliga ätter.

Utom sin bestämmelse såsom samlingsplats för ridderskapet och adeln under de gamla ståndsriksdagarna, har Riddarhuset åtskilliga gånger blifvit användt för andra ändamål. Sålunda var det efter slottsbranden 1697 upplåtet till gudstjensts hållande åt slotts församlingen, ett förhållande som fortfor ända till 1719. Kongl. Vetenskaps-Akademien har äfven derstädes någon tid haft sina sessioner, hvarförutan erinras om de till förmån för Frimurarebarnhuset hållna s. k. Långfredags-konserterna, hvilka egde rum å Riddarhuset.

Sedan Ridderskapet och Adeln genom majoritetens beslut den 9 December 1865 bifallit det nya representationsförslaget och dermed äfven afsagt sig sin rättighet att såsom riksstånd deltaga i lagstiftningen, så föreslog kort derefter en af dess medlemmar att Riddarhuset skulle upplåtas till lokal för de blifvande kamrarne. Förslaget ogillades, och den stolta byggnadens blifvande bestämmelse (frånräknadt den mindre väsendtliga, att hvar tredje år utgöra lokalen för det då sammanträdande adelsmötet) är derföre ännu när detta skrives höljdt i mörker.

Riddarhuset i Stockholm.

Viktiga ord och personer

Ehrenstrahl, David Klöcker.

[1628–1698] Svensk konstnär. Utsågs 1661 till hovporträttmålare. Är mest känd för plafonden i Ridarhuset och målningarna ”Korsfästelsen” och ”Yttersta domen” i Storkyrkan i Stockholm. Kallas ofta för den svenska målarkonstens fader.

Fronton.

En faktaterm inom arkitekturen. En fronton är den trekantiga utsmyckning som ibland finns över dörrar, fönster eller på husgavlar.

Lewenhaupt d ä, Charles Emil.

[1691–1743] Svensk general. Är mest känd för sina insatser under Hattarnas krig mot Ryssland år 1741. Hans styrkor blev slagna och han avrättades 1743 för att ha begått allvarliga fel under striderna.

Oxenstjerna, Axel.

[1583–1654] Riksråd, rikskansler och greve. Var i praktiken Sveriges regent i mer än 20 år efter Gustav II Adolfs död 1632 eftersom drottning Kristina då var omyndig.

de la Vallée, Simon.

[1590–1642] Fransk arkitekt som verkade i Sverige under större delen av sin karriär. Var den förste utbildade arkitekten i Sverige när han flyttade hit 1637. Betraktas som grundare av yrket i landet. Är mest känd för Hässelby slott, Fiholms slott, Riddarhuspalatset och Torstenssonska palatset i Stockholm. Hans son Jean de la Vallée blev även han en av landets främsta arkitekter.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)